

SØNDAG D. 20. FEBRUAR 2011

Prædiken af Søren P. Grarup

Indgangslæsning: Salme 8 v. 2 og v. 4-5.

Gammeltestamentlig læsning: Salme 139 v. 1-18.

Prædikentekst: Mattæusevangeliet kap. 20 v. 1-16.

Til indledning i gudstjenesten hørte vi lille del af Bibelens salme 8 - og i den salme spørger David :
Hvad er et menneske?

Hvad er et menneske?

Hvis man seriøst begynder at besvare det spørgsmål, så bliver man ikke færdig sådan lige straks.
For dybest set er et menneske et under.

"Jeg takker dig, fordi jeg er underfuldt skabt." læste vi i Sl 139.

Vor evangelietekst i dag er som et kighul ind i det svar, som vi aldrig bliver færdige med.

Det er et særdeles aktuelt spørgsmål - og aktuelt svar!

Begrebet etik er sat på dagsordenen alle vegne som aldrig før.

Virksomheder udformer etiske normer som medarbejderne skal følge i deres arbejde.

I mange sager tør politikerne ikke tage stilling, før de har rådført sig med filosofiske eksperter og fået at vide, hvad der er etisk forsvarligt, som det hedder.

Og kan man få en ekspert til at kalde en ny teknologi eller en ny metode "etisk forsvarligt" i dag, så er det et godt argument over for de betænkelige, også selv om man rent faktisk ikke kan overskue konsekvenserne af det nye, man sætter i værk.

Der er sat fokus på etikken. Hvorfor?

Dels fordi vi oplever en teknologisk udvikling på snarst sagt alle områder, som sætter os i valgsituationer, vi aldrig havde drømt om at komme i.

Dels fordi denne nye teknologi - ikke mindst kommunikationsteknologien - får os til at føle, at verden er blevet meget mindre. Vi konfronteres med andre kulturer med andre normer - og de kulturer konfronteres med vor kultur.

Der hersker i dag en generel og stigende usikkerhed - hvad er rigtigt og hvad er forkert? hvad er farbar vej og hvad er blindgyde eller faldgrube?

Men usikkerheden og uoverskueligheden skyldes ikke kun den hastige udvikling og de ukendte perspektiver.

Den skyldes ikke mindst - måske skyldes den allermest, at målestokken er blevet væk, så *etik* er blevet *elastik*.

Den egentlige målestok for ethvert etisk valg, enhver etisk stillingtagen - d.v.s. *ethvert* valg, *enhver* stillingtagen - den egentlige målestok for det er det, vi må svare på spørgsmålet : Hvad er et menneske?

Det vi svarer med vore ord og med vort liv.

Men hvad skal man svare i dag? Og hvem tør svare i dag?

Man gjorde op med alt det givne og relativerede alle absolutter i et forsøg på at frigøre sig fra stive strukturer og systemer og finde en mere sand og hel måde at udfolde livet på.

Det var måske meget godt. Men barnet røg ud med badevandet.

Symbolisk kan vi sætte årstallet 1968 - de fleste ved nogenlunde, hvad det står for.

Siden da har man i tolerancens navn ladet alt være lige godt, bare det ikke generede eller hæmmede én selv, og hvert enkelt brette menneske blev efterladt kun med sig selv, sin egen lyst eller sin egen fordel og ulempe som målestok for rigtigt og forkert.

Og er man havnet dér, så kan man ikke svare på spørgsmålet : Hvad er et menneske? - kun på spørgsmålet : Hvad/hvem er jeg? For det svar er givet på forhånd: Jeg er alt - mens alle andre kun kan tillægges værdi efter, hvor meget de gavner eller behager mig.

Dermed er den eneste fælles målestok, som vi har tilbage, penge.

Og dernæst det mere subjektive begreb, personlig frihed, som i den grad kan blive et fængsel af ensomhed og krav om at være sin egen lykkes smed.

Selv menneskets værdi og værdighed gradbøjes fra før fødslen, livet igennem til efter døden - efter genetisk normalitet, evner, produktivitet, nytte, social status, etnisk afstamning, helbred o.m.a. En gradbøjning, som i dag bliver stadig tydeligere f. eks. i problematikken om aborter og for tidligt fødte børn -- eller i asylpolitikken, hvor snart sagt alle kneb gælder, bare vi kan skubbe ansvaret for medmennesket fra os og alligevel bevare et image af ansvarlighed - for ikke at tale om den racisme, der ulmer i hele Europa.

Det er der nok ikke så meget nyt i, men det nye er, at gradbøjningerne gøres "etisk forsvarlige" - altså elastisk forsvarlige.

Erhvervslivet mangler kloge hoveder. Om føje år vil det være et globalt problem p. gr. a. teknologiens acceleration. Lad os tales ved om 10-20 år og se, om det ikke til den tid er gjort etisk forsvarligt at genmanipulere menneskeæg for at rendyrke intelligensen.

Vi står i dag med dybe og tragiske selvmodsigelser i de grundholdninger til livet, som skal danne grundlag for morgendagens samfund.

--- Det er så let at udpensle, at det hele er ad Hekkenfelt til.

Og sådan kan dette her måske umiddelbart lyde. Men det er ikke det, jeg siger. Det er en dejlig jord, vi lever på. Vi er omgivet af dejlige mennesker. Livet er godt og værd at leve.

Derfor er det værd at råbe vagt i gevær og spørge: Hvad er et menneske?

Men mennesker i dag er på den. Måske er vi det også selv. Det danske samfund er ude at svømme - ja, i grunden hele den globale landsby er ude at svømme --- indtil nogen igen tør tage hul på spørgsmålet: Hvad er et menneske?

Det er nok én af de største udfordringer til den kristne kirke i dag - og da ikke mindst til os baptister, som vel mere end noget andet kirkesamfund grunder både lære og praksis i menneskesyn.

Nuvel - vi kan ikke tage patent på et kristent menneskesyn. Evangelieteksten i dag tager hul på spørgsmålet - og den kan vi ikke sætte os på - den må vi lytte til som alle andre.

Lignelsen om vinbonden, der - stik mod al menneskeligt udtænkt rimelighed - giver samme løn til alle sine arbejdere uanset arbejdstid og produktivitet. Han regner dem alle for lige meget værd - en hel dagløn.

Den lignelse står i en større sammenhæng i Mattæusevangeliet. Den sammenhæng er omkranset af to små beretninger om Jesu møde med mennesker, som ikke var regnet for ret meget.

Først er det de små børn, som disciplene vil jage væk, men Jesus tager dem til sig og velsigner dem.

Og sidst er det to blinde tiggere, som skaren omkring Jesus helst vil være fri for. Men Jesus kalder på dem, og helbreder dem.

Og ind imellem vendes og drejes spørgsmålet om menneskeværd og -værdighed fra alle mulige vinkler:

Lovlydighed og etisk rigtignokhed, rigdom - i historien om den rige unge mand, der vil vide, hvad han skal gøre for at arve evigt liv --

Selvopofrelse - det er disciplene, der har forladt alt for at følge Jesus --

Albuer med rundsave - det er Zebedæussønnerne, der vil have de fornemmeste pladser i Jesu rige -

Janteloven - disciplene, der harmes på de storsnude Zebedæussønner.

I denne endevending af begrebet menneskesyn kommer det markante ord om de første og de sidste hele tre gange på lidt forskellig vis:

- "Men mange af de første skal blive de sidste, og mange af de sidste de første."

- "Sådan skal de sidste blive de første, og de første de sidste."

- "... den som vil være den første blandt jer, skal være jeres træl, ligesom menneskesønnen ikke er kommet for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit liv som løsesum for mange."

Første og sidste - sidste og første: Hos Gud, vor skaber er der ingen rangordning, værdisortering, gradbøjning. Derfor tager Jesus dem til sig, som ellers var regnet som værdiløse, uværdige - og dem, der ligefrem var udstødt.

Han forkaster ikke den rige unge mand - han ringeagter ikke disciplene, heller ikke de to storsnude. Skaren, som vil mobbe de blinde ud, jager Jesus ikke væk.

Men han tager de ringeagtede til sig.

Derefter rider han ind i Jerusalem for dér at give sit liv som løsesum for mange.

Mon ikke vi har lov at forstå dagens tekst sådan, at dét er den dagløn, vinbonden giver hver eneste af sine arbejdere. ET MENNESKE SÅ MEGET VÆRD I GUDS ØJNE, at Guds Søn gav sit liv som løsesum for hvert enkelt menneske.

Over for Gud er vi mennesker små som støvfnug. Men Gud regner os ikke for lige *lidt* værd. Han regner os for lige *meget* værd!

Så højt regner Gud hvert eneste menneske, at Guds Søn gav sit liv for at give hvert eneste menneske evigt liv.

Så meget!

Men er det så ikke dér - i evigheden - at arbejderne får deres løn - værdisættes?

Jesus sagde : "Himmeriget ligner en vingårdsejer - o.s.v."

Himmeriget? Hvor er det?

Jesus har kort forinden forkyndt og også sendt sine disciple af sted for at forkynde: Himmeriget er kommet nær. Det er nær – det er her.

Det er her på denne jord - det er her vinbonden sætter samme værdi på alle sine arbejdere.

Det var her Guds Søn gav sit liv for hvert eneste menneske.

Derfor måtte Jesus tage imod hvert eneste menneske på sin vej - de fine, de rigtige, de fromme, de forkerte, de uværdige, de udstødte -- for ingen var mindre værd eller mindre værdige end andre.

Og ingen er mindre værd end andre.

Hvad mon Jesus ville have sagt, hvis de var kommet til ham, ikke med en flok små børn, men med en box med nedfrosne befrugtede menneskeæg? Det kunne de af gode grunde ikke - men tankeeksperimentet er ret spændende.

Menneskeværd og -værdighed kan ikke gradbøjes.

Det lyder banalt - og det er så let at sige - med ord i en prædiken. Men hvor er der dog brug for, at det også siges - højt og klart - med ord, og med liv og færd, så det høres og ses og begribes. Så det sætter spor i stillingtagen og holdninger, i politik og samfundsstrukturer.

For selv om det langt fra udtømmer spørgsmålet: Hvad er et menneske? så har vi her fat i den ene ende af den målestok, mennesker mangler i dag for at træffe valg for dagen i morgen.

Menneskeværd og -værdighed kan ikke gradbøjes.

Den, der alligevel gør det, bøjer Guds vilje og Guds nåde.

Hvem vil sige det? Hvem vil leve det?